

DIREKTIVA 2012/29/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 25. oktobra 2012

o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

prednostno posebna pozornost nameni žrtvam samim, podpora zanje in njihovo priznanje, vključno z žrtvami terorizma.

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 82(2) Pogodbe,

(3) Člen 82(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) določa, da se določijo minimalna pravila, ki se uporabljajo v državah članicah in ki olajšajo vzajemno priznavanje sodb in sodnih odločb ter policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah s čezmejnimi posledicami, zlasti glede pravic žrtev kaznivih dejanj.

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

(4) V Resoluciji z dne 10. junija 2011 o načrtu za okrepitev pravic in zaščite žrtev, zlasti v kazenskem postopku ⁽⁶⁾ (časovni načrt iz Budimpešte), je Svet izjavil, da bi bilo treba sprejeti ukrepe na ravni Unije, da se poveča podpora žrtvam kaznivih dejanj ter da se okrepijo njihove pravice ter zaščita. V ta namen ter v skladu z navedeno resolucijo je cilj te direktive pregledati načela iz Okvirnega sklepa 2001/220/PNZ in jih dopolniti ter doseči znaten napredek na področju ravni zaščite žrtev po vsej Uniji, zlasti v okviru kazenskih postopkov.

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽²⁾,

(5) V Resoluciji Evropskega parlamenta z dne 26. novembra 2009 o odpravi nasilja nad ženskami ⁽⁷⁾ so bile države članice pozvane k izboljšanju nacionalnega prava in politik za boj proti vsem oblikam nasilja nad ženskami ter k ukrepanju za odpravo vzrokov za nasilje nad njimi, tudi z uporabo preventivnih ukrepov, Unija pa je bila pozvana, naj vsem žrtvam nasilja zagotovi pravico do pomoči in podpore.

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(6) Evropski parlament je v svoji resoluciji z dne 5. aprila 2011 o prednostnih nalogah in splošnem pregledu novega političnega okvira EU za boj proti nasilju nad ženskami ⁽⁸⁾ predlagal strategijo za boj proti nasilju nad ženskami, nasilju v družini in pohabljanju ženskih spolnih organov kot podlago za prihodnje zakonodajne instrumente kazenskega prava proti nasilju na podlagi spola, pa tudi okvir za boj proti nasilju nad ženskami (politika, preprečevanje, zaščita, pregon, skrbstvo in partnerstvo), ki naj mu sledi akcijski načrt Unije. Mednarodni predpisi na tem področju so med drugim Konvencija Organizacije združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW), sprejeta 18. decembra 1979, priporočila in sklepi Odbora za odpravo diskriminacije žensk ter Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju in boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini, sprejeta 7. aprila 2011.

(1) Unija si je za cilj zastavila ohranjanje in razvijanje območja svobode, varnosti in pravice, katerega temelj je vzajemno priznavanje sodnih odločb v civilnih in kazenskih zadevah.

(2) Unija je zavezana zaščiti žrtev kaznivih dejanj in določiti minimalnih standardov na tem področju ter Svet je sprejel Okvirni sklep 2001/220/PNZ z dne 15. marca 2001 o položaju žrtev v kazenskem postopku ⁽⁴⁾. V okviru Stockholmskega programa – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje ⁽⁵⁾, ki ga je sprejel Evropski svet na zasedanju 10. in 11. decembra 2009, so bile Komisija in države članice zaprosene, naj preučijo, kako bi lahko izboljšali zakonodajo in praktične podporne ukrepe za zaščito žrtev, pri čemer se

⁽¹⁾ UL C 43, 15.2.2012, str. 39.

⁽²⁾ UL C 113, 18.4.2012, str. 56.

⁽³⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 12. septembra 2012 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 4. oktobra 2012.

⁽⁴⁾ UL L 82, 22.3.2001, str. 1.

⁽⁵⁾ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

⁽⁶⁾ UL C 187, 28.6.2011, str. 1.

⁽⁷⁾ UL C 285 E, 21.10.2010, str. 53.

⁽⁸⁾ UL C 296 E, 2.10.2012, str. 26.

- (7) Direktiva 2011/99/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o evropski odredbi o zaščiti⁽¹⁾ uvaja mehanizem za vzajemno priznavanje zaščitnih ukrepov v kazenskih zadevah med državami članicami. Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev⁽²⁾ in Direktiva 2011/93/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji⁽³⁾ se ukvarjata med drugim s posebnimi potrebami posebnih skupin žrtev trgovine z ljudmi, spolnega nasilja nad otroki, spolnega izkoriščanja in otroške pornografije.
- (8) V Okvirnem sklepu Sveta 2002/475/PNZ z dne 13. junija 2002 o boju proti terorizmu⁽⁴⁾ je zapisano, da je terorizem ena najhujših kršitev načel, na katerih temelji Unija, vključno z načelom demokracije, in potrjeno, da terorizem predstavlja grožnjo svobodnemu uresničevanju človekovih pravic.
- (9) Kaznivo dejanje je nedopustno dejanje proti družbi in obenem kršitev individualnih pravic žrtev. Žrtve kaznivih dejanj bi bilo zato treba upoštevati kot take ter jih obravnavati spoštljivo, uvidevno in strokovno, brez vsakršne diskriminacije na kakršni koli podlagi, kot so rasa, barva kože, etnično ali socialno poreklo, genetske značilnosti, jezik, vera ali prepričanje, politično ali drugo mnenje, pripadnost narodnosti manjšini, premoženje, rojstvo, invalidnost, starost, spol, spolno izražanje, spolna identiteta, spolna usmerjenost, status v zvezi s prebivanjem ali zdravstveno stanje. Pri vseh stikih s pristojnimi organi, ki delujejo v okviru kazenskega postopka, in vsemi službami, ki prihajajo v stik z žrtvami, na primer službami v podporo žrtvam ali službami poravnalne pravičnosti, bi bilo treba upoštevati osebni položaj žrtev ter nujne potrebe, starost, spol, morebitno invalidnost in zrelost žrtve kaznivega dejanja ob popolnem spoštovanju njihove fizične, duševne in moralne integritete. Žrtve kaznivih dejanj bi bilo treba zaščititi pred sekundarno in ponovno viktimizacijo, pred ustrahovanjem in pred maščevanjem, prejeti bi morale ustrezno pomoč, da se omogoči njihovo okrevanje, imeti pa bi morale tudi zadosten dostop do pravnega varstva.
- (10) Ta direktiva ne obravnava pogojev za prebivanje žrtev kaznivih dejanj na ozemlju držav članic. Države članice bi morale z ustreznimi ukrepi poskrbeti, da pravice, ki jih zagotavlja ta direktiva, ne bodo pogojene s prebivališčem žrtve na njihovem ozemlju ali z državljanstvom ali nacionalnostjo žrtve. Žrtev s prijavo kaznivega dejanja in sodelovanja v kazenskem postopku ne pridobi nikakršnih pravic v zvezi s prebivanjem.
- (11) Ta direktiva določa minimalne standarde. Države članice lahko razširijo pravice iz te direktive in tako zagotovijo višjo stopnjo zaščite.
- (12) Pravice, ki so določene v tej direktivi, ne posegajo v pravice storilca. Izraz „storilec“ se nanaša na osebo, ki je bila obsojena zaradi kaznivega dejanja. Vendar pa se za namene te direktive nanaša tudi na osumljeno ali obtoženo osebo pred priznanjem krivde ali pred obsodbo in ne posega v domnevo nedolžnosti.
- (13) Ta direktiva se uporablja za kazniva dejanja, storjena v Uniji, in kazenske postopke, ki potekajo v Uniji. Žrtvam kaznivih dejanj, storjenih na ozemlju drugih držav, daje pravice le v zvezi s kazenskimi postopki, ki se izvajajo v Uniji. Obveznosti po tej direktivi ne nastanejo ob prijavi, podanih pristojnim organom zunaj Unije, na primer na veleposlaništvih.
- (14) Pri uporabi te direktive je treba v skladu z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki je bila sprejeta 20. novembra 1989, upoštevati predvsem, kaj je najbolje za otroka. Žrtve, ki so otroci, bi bilo treba upoštevati in obravnavati kot polne nosilce pravic po tej direktivi in bi jim moralo biti omogočeno te pravice uresničevati na način, ustrezen njihovi zmožnosti oblikovanja lastnega stališča.
- (15) Pri uporabi te direktive bi države članice morale poskrbeti, da invalidne osebe lahko v celoti uživajo pravice iz te direktive enako kot druge osebe, med drugim tako, da zagotovijo lažji dostop do prostorov, v katerih poteka kazenski postopek, in dostop do informacij.
- (16) Žrtve terorizma so tarča napadov, katerih dejanski namen je škodovati družbi. Zato bi jim bilo zaradi posebnega značaja kaznivega dejanja zoper nje morda treba nameniti posebno pozornost, podporo in zaščito. Žrtve terorizma utegnejo biti močno izpostavljene očem javnosti in pogosto potrebujejo družbeno priznanje in spoštljivo obravnavanje v družbi. Države članice bi zato morale še posebej upoštevati potrebe žrtev terorizma in bi si morale prizadevati za zaščito njihovega dostojanstva in varnosti.

⁽¹⁾ UL L 338, 21.12.2011, str. 2.

⁽²⁾ UL L 101, 15.4.2011, str. 1.

⁽³⁾ UL L 335, 17.12.2011, str. 1.

⁽⁴⁾ UL L 164, 22.6.2002, str. 3.

- (17) Nasilje nad osebo zaradi njenega spola, spolne identitete ali spolnega izražanja oziroma nasilje, ki nesorazmerno prizadeva osebe določenega spola, se obravnava kot nasilje na podlagi spola. Zaradi njega lahko žrtev utрпи fizično, spolno, čustveno ali psihološko škodo ali ekonomsko izgubo. Nasilje na podlagi spola se razume kot oblika diskriminacije in kršitev temeljnih svoboščin žrtve in vključuje nasilje v odnosih z bližnjimi, spolno nasilje (vključno s posilstvom, spolnim napadom in spolnim nadlegovanjem), trgovino z ljudmi, suženjstvo in druge oblike škodljivega ravnanja, kot so prisilne poroke, pohabljanje ženskih spolnih organov in t. i. kazniva dejanja, storjena iz časti. Ženske, ki so žrtve nasilja na podlagi spola, in njihovi otroci pogosto potrebujejo posebno podporo in zaščito zaradi velike nevarnosti sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja, povezanega s takim nasiljem.
- (18) Nasilje v odnosih z bližnjimi je nasilje osebe, ki je trenutni(-a) ali prejšnji(-a) sopro(-a) ali partner(-ica) ali drug(-a) družinski(-a) član(-ica) žrtve, ne glede na to, ali si storilec z njo deli ali si je delil skupno gospodinjstvo. Takšno nasilje je lahko fizično, spolno, psihološko ali ekonomsko in ima lahko za posledico fizično, duševno ali čustveno škodo ali ekonomsko izgubo. Nasilje v odnosih z bližnjimi je hud in pogosto prikrit socialni problem, ki lahko povzroči sistematične psihološke in fizične pretrese s hudimi posledicami, saj je storilec oseba, ki bi ji žrtev sicer morala zaupati. Žrtve nasilja v odnosih z bližnjimi zato utegnejo potrebovati posebne zaščitne ukrepe. Ženske tovrstno nasilje prizadeva nesorazmerno pogosto, pri čemer je še huje, če je ženska od storilca odvisna ekonomsko, socialno ali v zvezi z pravico do prebivanja.
- (19) Oseba bi se morala obravnavati kot žrtev ne glede na to, ali je bil storilec odkrit, prijat, kazensko preganjan ali obsojen, ter ne glede na družinske povezave med njima. Mogoče je, da so tudi družinski člani žrtve prav tako oškodovani zaradi kaznivega dejanja. Zaradi zločina utegnejo biti prizadeti zlasti družinski člani osebe, ki je umrla neposredno za posledicami kaznivega dejanja. Taki družinski člani, ki so posredne žrtve kaznivega dejanja, bi zato morale bile prav tako upravičene do zaščite na podlagi te direktive. Države članice pa bi kljub temu morale imeti možnost, da določijo postopke, s katerimi omejijo število družinskih članov, ki lahko uveljavljajo pravice iz te direktive. Če je žrtev otrok, bi moral biti otrok sam ali, kadar to ni najboljše za otroka, nosilec starševske odgovornosti v imenu otroka upravičen, da uveljavlja pravice, določene v tej direktivi. Ta direktiva ne posega v zahtevane nacionalne upravne postopke, da se ugotovi, da je zadevna oseba žrtev.
- (20) Vloga žrtev v sistemu kazenskega pravosodja in tega, ali lahko dejavno sodelujejo v kazenskem postopku, se razlikuje v državah članicah, odvisno od nacionalnega sistema, določa pa jo eno ali več od naslednjih meril: ali je v nacionalnem sistemu določen pravni status stranke v kazenskem postopku; ali mora žrtev na podlagi pravne zahteve dejavno sodelovati v kazenskem postopku, na primer kot priča, ali pa je pozvana k dejavnemu sodelovanju; in/ali žrtev je v skladu z nacionalnim pravom pravno upravičena do dejavnega sodelovanja v kazenskem postopku in to tudi želi storiti, kadar nacionalni sistem ne določa, da imajo žrtve pravni status stranke v kazenskem postopku. Države članice bi morale opredeliti, katera od navedenih meril se uporabijo pri določitvi obsega pravic iz te direktive, če se v zadevnem sistemu kazenskega pravosodja omenja vloga žrtve.
- (21) Informacije in nasveti, ki se zagotavljajo s strani pristojnih organov, služb za podporo žrtvam in služb poravnalne pravičnosti, bi morali biti v največji možni meri posredovani prek vrste medijev in na način, ki ga žrtev lahko razume. Take informacije in nasvete bi bilo treba zagotoviti v enostavnem in dostopnem jeziku. Zagotoviti bi bilo tudi treba, da je žrtev v postopku mogoče razumeti. V tem smislu bi bilo treba upoštevati žrtvino znanje jezika, ki se uporablja za zagotavljanje informacij, starost, zrelost, intelektualno in čustveno zmožnost, pismenost ter vse duševne ali fizične prizadetosti. Še posebej bi morali biti pozorni na težave v razumevanju in sporazumevanju zaradi morebitne invalidnosti, na primer motenj sluha ali govora. Prav tako bi bilo treba v kazenskem postopku upoštevati omejene zmožnosti žrtve, da sporoča informacije.
- (22) Trenutek, ko je vložena prijava, bi morali za namene te direktive šteti že v okvir kazenskega postopka. To bi moralo veljati tudi v primerih, ko kazenski postopek sprožijo organi po službeni dolžnosti, potem ko je bila žrtev tarča kaznivega dejanja.
- (23) Informacije o povračilu stroškov bi se morale zagotavljati od prvega stika s pristojnim organom naprej npr. na zloženki, na kateri so navedeni osnovni pogoji za tako povračilo stroškov. Državam članicam se v tej zgodnji fazi kazenskega postopka še ne bi bilo treba odločiti, ali zadevna žrtev izpolnjuje pogoje za povračilo stroškov.

- (24) Žrtve bi morale ob prijavi kaznivega dejanja od policije prejeti pisno potrdilo o njihovi prijavi, na katerem bi bili navedeni osnovni elementi kaznivega dejanja, kot so vrsta kaznivega dejanja, čas in kraj, ter kakršna koli škoda ali izguba, ki jo povzroči kaznivo dejanje. Na potrdilu bi morala biti navedena tudi številka zadeve ter čas in kraj prijave kaznivega dejanja, da bi služilo kot dokaz o prijavi kaznivega dejanja, npr. kot podlaga za zahteve iz zavarovanja.
- (25) Brez poseganja v predpise v zvezi s časovnimi omejitvami, zakasnelost prijave kaznivega dejanja iz strahu pred maščevanjem, ponižanjem ali stigmatizacijo ne bi smela privedi do tega, da žrtvi ne bi izdali potrdila o prijavi.
- (26) Pri zagotavljanju informacij bi bilo treba navesti dovolj podrobnosti, da bi bile žrtve obravnavane spoštljivo in da bi jim bilo omogočeno sprejemanje premisslenih odločitev v zvezi z njihovim sodelovanjem v postopku. S tem v zvezi so zlasti pomembne informacije, ki žrtvi omogočajo, da se seznanijo s trenutnim stanjem kakršnega koli postopka. To prav tako velja za informacije, ki žrtvi omogočajo, da se odloči, ali bo zaprosila za presojo odločitve, da se pregon ne izvede. Če ni zahtevano drugače, bi morale biti omogočeno, da se lahko informacije žrtvi sporočijo ustno ali pisno, vključno z elektronskimi sredstvi.
- (27) Žrtvi bi bilo treba informacije posredovati na zadnji znani poštni ali elektronski naslov, ki ga je posredovala pristojnim organom. Izjemoma, npr. če je žrtev, prizadetih v posameznem primeru, večje število, bi morale biti omogočeno, da se informacije zagotavljajo prek medijev, na uradnem spletnem portalu pristojnega organa ali prek podobnega komunikacijskega kanala.
- (28) Države članice ne bi smele biti obvezane zagotavljati informacij, če bi razkritje teh informacij lahko negativno vplivalo na ustrezno obravnavo zadeve ali škodovalo konkretni zadevi ali če menijo, da je to v nasprotju z njihovimi ključnimi varnostnimi interesi.
- (29) Pristojni organi bi morali zagotoviti, da žrtve prejmejo posodobljene kontaktne podatke za prejemanje informacij v zvezi z njihovo zadevo, razen če žrtev izjavi, da ne želi prejemati takšnih informacij.
- (30) Sklicevanje na „odločitev“ v zvezi s pravico do informacij, tolmačenja in prevajanja bi bilo treba razumeti samo kot sklic na ugotovitev krivde ali na drugačen zaključek postopka. Obrazložitev takšne odločitve bi bilo treba dati žrtvi s kopijo dokumenta, v katerega je vključena odločitev, ali s kratkim povzetkom obrazložitve.
- (31) Pravica do obveščeniosti o času in kraju obravnave, ki je posledica prijave kaznivega dejanja zoper žrtev, bi se morala uporabljati tudi za informacije o času in kraju zaslišanja v zvezi s pritožbo zoper sodbo v zadevi.
- (32) Žrtve bi morale prejeti določene informacije o izpustitvi ali pobegu storilca, če zanje zaprosijo, vsaj v primerih, kadar obstaja nevarnost za žrtev ali je ugotovljeno tveganje, da bi žrtvi lahko bila povzročena škoda, razen če je ugotovljeno tveganje, da bi zaradi uradne obvestitve lahko bila povzročena škoda storilcu. Če je ugotovljeno, da bi bil storilec zaradi takšnega obvestila lahko ogrožen, bi moral pristojni organ pri odločanju o ustreznem ukrepanju upoštevati vsa druga tveganja. Sklicevanje na „ugotovljeno tveganje, da bo žrtvi povzročena škoda“, bi moralo zajemati dejavnike, kot so narava in resnost kaznivega dejanja in nevarnost maščevanja. Zato naj se ne bi uporabilo za tiste primere, ko so bila storjena lažja kazniva dejanja in je torej tveganje, da je bila žrtvi povzročena škoda, zelo majhno.
- (33) Žrtve bi morale biti poučene, kako je s pravico do pritožbe zoper odločitev o izpustitvi storilca, če takšna pravica v nacionalnem pravu obstaja.
- (34) Pravici ne more biti zares zadoščeno, če žrtve ne morejo ustrezno pojasniti okoliščin kaznivega dejanja ter zagotoviti svojih dokazov na način, ki je razumljiv pristojnim organom. Enako pomembno je zagotoviti, da se žrtve spoštljivo obravnava, ter jim omogočiti uveljavljanje njihovih pravic. Brezplačno tolmačenje bi moralo biti na voljo med zaslišanjem žrtve ter da se jim omogoči dejavno sodelovanje na sodni obravnavi, v skladu z vlogo žrtve v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja. V zvezi z drugimi vidiki kazenskega postopka je lahko potreba po tolmačenju in prevajanju odvisna od konkretnih vprašanj, vloge žrtve v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja in njenega sodelovanja v postopku ter morebitnih posebnih pravic žrtve. Tolmačenje in prevajanje je treba v navedenih drugih primerih zagotoviti le v obsegu, ki je potreben, da bi žrtve uveljavile svoje pravice.

- (35) Žrtev bi morala imeti v skladu s postopki po nacionalni zakonodaji pravico do izpodbijanja odločitve o tem, da tolmačenje ali prevajanje ni potrebno. Ta pravica ne pomeni, da morajo države članice zagotoviti ločen mehanizem ali pritožbeni postopek, v okviru katerega bi bilo mogoče izpodbijati takšno odločitev; prav tako se zaradi nje kazenski postopek ne bi smel preveč zavleči. Zadostvovati bi moral notranji pregled odločitve v skladu z obstoječimi nacionalnimi postopki.
- (36) Dejstvo, da žrtev govori jezik, ki se ne govori pogosto, samo po sebi ne bi smelo biti podlaga za ugotovitev, da bi tolmačenje ali prevajanje preveč podaljšalo kazenski postopek.
- (37) Podpora bi morala biti na voljo od trenutka, ko so pristojni organi obveščeni o žrtvi kaznivega dejanja, in med kazenskim postopkom ter ustrezno obdobje po njem v skladu s potrebami žrtve in pravicami iz te direktive. Podpore bi bilo treba zagotoviti na različne načine brez prekomernih formalnosti ter z zadostno geografsko porazdelitvijo znotraj države članice, da se vsem žrtvam omogoči dostop do teh storitev. Žrtve, ki so utrpeli znatno škodo zaradi resnosti kaznivega dejanja, bi lahko potrebovale specialistično podporo.
- (38) Najbolj ranljive osebe ali posamezniki, ki so v situacijah, zaradi katerih so izpostavljeni še posebej visokemu tveganju za škodo, npr. osebe, ki so vedno znova žrtve nasilja v odnosih z bližnjimi, osebe, ki so žrtve nasilja na podlagi spola, ali osebe, ki postanejo žrtve drugih kaznivih dejanj v državi članici, ki ni država njihovega državljanstva oziroma prebivališča, bi morali imeti na voljo specialistično podporo in pravno varstvo. Specialistična podpora bi morala temeljiti na celostnem in usmerjenem pristopu, pri katerem bi bilo treba upoštevati zlasti posebne potrebe žrtev, težo škode, povzročene s kaznivim dejanjem, ter odnos med žrtvami, storilci, otroki in njihovim širšim socialnim okoljem. Glavna naloga teh služb in njihovega osebja, ki imajo pomembno vlogo, saj žrtvam nudijo podporo pri okrevanju in premagovanju morebitne škode ali pretresov zaradi kaznivega dejanja, bi morala biti obveščanje žrtev o njihovih pravicah iz te direktive, da bodo žrtve odločitve lahko sprejemale v prijaznem okolju, kjer bodo obravnavane dostojanstveno, spoštljivo in uvidevno. Vrste podpore, ki bi jo takšne specialistične službe za podporo morale zagotavljati, bi lahko vključevala nudenje zavetišča in varne namestitve, takojšnjo zdravstveno pomoč, napotitev k službam za medicinske preglede in sodno-medicinske preiskave zaradi zavarovanja dokazov pri posilstvih ali spolnih napadih, takojšnje in dalj časa trajajoče psihološko svetovanje,
- pomoč po travmatični izkušnji, pravno svetovanje, odvetniške storitve in posebne storitve za otroke kot neposredne ali posredne žrtve.
- (39) Službe za podporo žrtvam obsežne specialistične in strokovne pomoči navadno ne zagotavljajo same. Te službe bi morale žrtvam po potrebi pomagati, da navežejo stike z obstoječimi službami za strokovno podporo, kot so psihologi.
- (40) Čeprav zagotavljanje podpore ne bi smelo biti odvisno od tega, ali so žrtve prijavile kaznivo dejanje pri pristojnem organu, kot je policija, so prav ti organi pogosto najprimernejši za obveščanje žrtev o možnosti podpore. Države članice se zato spodbujajo, naj vzpostavijo ustrezne pogoje, ki bi omogočali napotitev žrtev k uporabi storitev za pomoč žrtvam, tudi z zagotavljanjem, da se lahko pri tem upoštevajo zahteve glede varstva podatkov in da se te dejansko upoštevajo. Izogibati bi se bilo treba večkratnim napotitvam.
- (41) Pravico žrtve do zaslišanja bi morali šteti za izpolnjeno tedaj, ko se žrtvam dovoli, da podajo pisno izjavo ali pojasnila.
- (42) Otrokom žrtvam pravice do zaslišanja v kazenskem postopku ne bi smeli odreči zgolj z obrazložitvijo, da je žrtev otrok, ali na podlagi starosti žrtve.
- (43) Pravica do zahteve za preskus odločitve, da se pregon ne izvede, bi se morala razumeti, kot da se nanaša na odločitev, ki jih sprejmejo tožilci in preiskovalni sodniki ali organi pregona, kot so policisti, ne pa tudi na odločitev, ki jih sprejmejo sodišča. Vsakršno presojo odločitve, da se pregon ne izvede, bi morala opraviti oseba oziroma organ, ki ni sprejel(-a) prvotne odločitve, razen če je prvotno odločitev, da se pregon ne izvede, sprejel najvišji organ, pristojen za pregon, za čigar odločitev ni mogoče zahtevati preskusa; v tem primeru lahko preskus opravi isti organ. Pravica do preskusa odločitve, da se pregon ne izvede, ne zadeva posebnih postopkov, kot so postopki zoper člane parlamenta ali vlade v zvezi z izvrševanjem njihove funkcije.

- (44) Sklep o zaključku kazenskega postopka bi moral zajemati tudi primere, v katerih se tožilec odloči za umik obtožbe ali prekinitve postopka.
- (45) Z odločitvijo tožilca, ki privede do zunajsodne poravnave in s tem do zaključka kazenskega postopka, se žrtve od pravice, da zahtevajo presojo tožilčeve odločitve, da se pregon ne izvede, izključijo samo, če se s poravnavo nalaga opomin ali obveznost.
- (46) Storitve poravnalne pravičnosti, vključno na primer z mediacijo med žrtvijo in storilcem, skupinskimi srečanji za družine ter poravnalnimi naroki, lahko zelo koristijo žrtvi, vendar so potrebni zaščitni ukrepi za preprečitev kakršne koli sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja. Takšne storitve bi morale tako predvsem upoštevati interese in potrebe žrtve, popraviti škodo, povzročeno žrtvi, ter preprečiti nadaljnjo škodo. Pri predaji zadeve storitvam poravnalne pravičnosti in pri poteku postopka poravnalne pravičnosti bi bilo treba upoštevati dejavnike, kot so narava in teža kaznivega dejanja, stopnja posledično nastalega pretresa, ponavljajoče se kršitve telesne, spolne ali psihološke nedotakljivosti žrtve, neravnotežje moči ter starost, zrelost ali intelektualno zmožnost žrtve, ki bi lahko omejili ali zmanjšali njeno sposobnost sprejemanja premišljene odločitve oziroma bi lahko ogrozili pozitiven rezultat za žrtev. Postopek poravnalne pravičnosti bi moral biti na splošno tajen, razen če se stranke sporazumejo drugače, ali takšen, kakršnega zahteva nacionalno pravo zaradi prevladujočega javnega interesa. Dejavniki, kot so grožnje ali kakršna koli oblika nasilja, ki se zgodijo med postopkom, je mogoče šteti za tako pomembne, da jih je treba razkriti zaradi javnega interesa.
- (47) Žrtve ne bi smele trpeti stroškov zaradi udeležbe v kazenskem postopku. Države članice bi morale povrniti le potrebne stroške žrtev glede njihove udeležbe v kazenskih postopkih, ne pa tudi njihovih stroškov postopka. Države članice bi morale imeti možnost, da v nacionalni zakonodaji določijo pogoje v zvezi s povračilom stroškov, kot na primer roke za vložitev zahtevka za povračilo stroškov, standardne zneske za dnevnice in potne stroške ter najvišje dnevne zneske zaradi izgube prihodka. Do pravice do povračila stroškov v kazenskem postopku ne bi smelo priti v primeru, ko žrtev poda izjavo o kaznivem dejanju. Stroške bi bilo treba kriti le v obsegu, v katerem mora biti žrtev prisotna in dejavno sodelovati v kazenskem postopku oziroma jo k temu pozovejo pristojni organi.
- (48) Vračljivo premoženje, zaseženo v kazenskem postopku, bi bilo treba žrtvam kaznivih dejanj čim prej vrniti, razen če so podane izjemne okoliščine, na primer če obstaja spor glede njegovega lastništva ali če je lastništvo premoženja ali premoženje samo nezakonito. Pravica do vračanja premoženja naj ne bi posegala v njegovo zakonito zadržanje za namene drugega pravnega postopka.
- (49) Pravica do odločitve, s katero se storilcu naloži plačilo odškodnine, in ustrezni veljavni postopek bi se morala uporabljati tudi za žrtve s prebivališčem v državi članici, ki ni država članica, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje.
- (50) Obveznost iz te direktive o prenosu prijav ne bi smela vplivati na pristojnost držav članic za začetek postopka in ne posega v kolizijska pravila, povezana z izvajanjem pristojnosti, iz Okvirnega sklepa Sveta 2009/948/PNZ z dne 30. novembra 2009 o preprečevanju in reševanju sporov o izvajanju pristojnosti v kazenskih postopkih⁽¹⁾.
- (51) Če žrtev zapusti ozemlje države članice, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje, navedena država članica ne bi smela biti več obvezana nuditi pomoč, podporo in zaščito, razen v primerih, ki so neposredno povezani z morebitnimi potekajočimi kazenskimi postopki v zvezi z zadevnim kaznivim dejanjem, kot so posebni zaščitni ukrepi med sodno obravnavo. Država članica, v kateri ima žrtev prebivališče, bi morala zagotoviti pomoč, podporo in zaščito, ki jo žrtev potrebuje za okrevanje.
- (52) Na voljo bi morali biti ukrepi za zaščito varnosti in dostojanstva žrtev in njihovih družinskih članov ter njihovo zaščito pred sekundarno in ponovno viktimizacijo, pred ustrahovanjem in pred maščevanjem, kot sočasne odredbe ali odredbe o zaščiti ali prepovedi približevanja.

(¹) UL L 328, 15.12.2009, str. 42.

- (53) Nevarnost ponovne in sekundarne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja s strani storilca ali zaradi sodelovanja v kazenskem postopku bi bilo treba omejiti z usklajenim izvajanjem postopka, v katerem so žrtve obravnavane spoštljivo in ki jim omogoča, da vzpostavijo zaupanje v organe. Stik s pristojnimi organi bi moral biti čim bolj olajšan, pri čemer se omeji število nepotrebnih stikov, ki jih ima žrtev z njimi, na primer z videoposnetki zaslišan in možnostjo, da se slednje uporabi v postopku pred sodiščem. Javni uslužbenci bi morali imeti na voljo kar se da veliko število ukrepov za preprečevanje stiske žrtev v postopku pred sodiščem, zlasti zaradi vidnega stika s storilcem, njegovo družino, sotorilci ali člani javnosti. Zato bi morale države članice biti spodbujane, da uvajajo smotrne in praktične ukrepe, zlasti v zvezi s sodnimi poslopji in na policijskih postajah, da bi zadevni objekti žrtvam ponujali možnosti, kot so ločeni vhodi in čakalnice. Poleg tega bi morale države članice, kolikor je to mogoče, kazenske postopke načrtovati tako, da ne bi prihajalo do stikov med žrtvami in njihovimi družinskimi člani ter storilci, na primer z narokom za zaslihanje žrtev in storilcev ob različnih urah.
- (54) Varstvo zasebnosti žrtve je lahko pomemben način preprečevanja sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja, ki se ga lahko doseže z več ukrepi, tudi z nerazkritjem ali omejenim razkritjem informacij o identiteti žrtve in o tem, kje se žrtev nahaja. Takšno varstvo je zlasti pomembno za otroke žrtve in vključuje nerazkritje imena otroka. Vendar je v določenih izjemnih primerih lahko v otrokovo korist, da se informacije razkrijejo ali celo javno objavijo, na primer če je bil otrok ugrabljen. Ukrepi za varstvo zasebnosti in slikovnega materiala žrtev in njihovih družinskih članov bi morali vedno biti v skladu s pravico do pravičnega sojenja oziroma svobode izražanja, kakor sta priznani s členoma 6 in 10 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.
- (55) Nekatere žrtve so še prav posebej ogrožene zaradi sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja s strani storilca med trajanjem kazenskega postopka. Mogoče je, da takšno tveganje izhaja iz osebnih značilnosti žrtve ali vrste, narave ali okoliščin kaznivega dejanja. Takšno tveganje se lahko učinkovito ugotovi le z individualno presojo, opravljeno ob prvi priložnosti. Takšno presojo bi bilo treba izvesti za vse žrtve in ugotoviti, ali jim grozi sekundarna in ponovna viktimizacija, ustrahovanje in maščevanje in katere posebne zaščitne ukrepe potrebujejo.
- (56) Pri individualni presoji bi bilo treba upoštevati osebne značilnosti žrtve, kot so njena starost, spol in spolna identiteta ali izražanje, etnična pripadnost, rasa, veroizpoved, spolna usmerjenost, zdravstveno stanje, invalidnost, status bivanja, komunikacijske težave, odnos s storilcem oziroma odvisnost od njega in predhodna izkušnja s kaznivim dejanjem. Prav tako bi bilo treba upoštevati vrsto ali naravo in okoliščine kaznivega dejanja ali njihove okoliščine, kot so vprašanja, ali gre za kaznivo dejanje iz sovraštva, kaznivo dejanje zaradi predsodkov ali kaznivo dejanje zaradi diskriminacije, spolno nasilje, nasilje v odnosu z bližnjim, v katerem je bil storilec v nadrejenem položaju, ali je prebivališče žrtve na območju z visoko stopnjo kriminalitete ali na območju, ki ga obvladujejo poulične skupine, ali dejstvo, da država izvora žrtve ni država članica, v kateri je bilo kaznivo dejanje storjeno.
- (57) Pri žrtvah trgovine z ljudmi, terorizma, organiziranega kriminala, nasilja v odnosih z bližnjim, spolnega nasilja ali izkoriščanja, nasilja na podlagi spola ali kaznivega dejanja iz sovraštva in pri žrtvah, ki so invalidi, ter pri otrocih žrtvah se pogosto pojavljata sekundarna in ponovna viktimizacija, ustrahovanje in maščevanje. Posebno pozornost je treba nameniti presoji, ali pri takšnih žrtvah obstaja nevarnost takšne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja, pri čemer bi bilo treba predpostaviti, da bodo navedenim žrtvam zagotovljeni posebni zaščitni ukrepi.
- (58) Žrtvam, za katere je bilo ugotovljeno, da so ranljive v zvezi s sekundarno in ponovno viktimizacijo, ustrahovanjem in maščevanjem, bi bilo treba ponuditi ustrezne ukrepe za njihovo zaščito med kazenskim postopkom. Kakšni točno naj bodo ti ukrepi, bi bilo treba določiti z individualno presojo in pri tem upoštevati želje žrtve. Obseg kakršnega koli takšnega ukrepa bi bilo treba določiti brez poseganja v pravice do obrambe in v skladu s pravili sodne diskrecije. Skrbi žrtev in njihove bojzani v zvezi s postopkom bi morali biti ključni dejavnik pri določanju, ali potrebujejo kakršne koli posebne ukrepe.
- (59) Zaradi neposrednih operativnih potreb in omejitev je lahko neizvedljivo, da bi žrtev na primer lahko vedno zaslišal isti policist; primera takšnih omejitev sta bolezen in porodniški ali starševski dopust. Poleg tega prostori, posebej namenjeni zaslišanju žrtev, morda niso na voljo, na primer zaradi prenove. V primeru takšnih operativnih ali praktičnih omejitev posebnega ukrepa, predvidenega na podlagi individualne presoje, morda ni mogoče zagotoviti za vsak primer posebej.

- (60) Če se v skladu s to direktivo imenuje skrbnik ali zastopnik otroka, lahko ti vlogi opravlja ista oseba oziroma pravna oseba, institucija ali organ.
- (61) Vsak javni uslužbenec, vključen v kazenskem postopku, za katerega je verjetno, da bo prišel v osebni stik z žrtvijo, mora imeti dostop in prejeti ustrezno začetno in nadaljevalno usposabljanje do ravni, ki je potrebna za njegov stik z žrtvami, da lahko identificira žrtve in njihove potrebe ter jih obravnava na spoštljiv, uvideven, strokoven in nediskriminatoren način. Za osebe, za katere je verjetno, da bodo sodelovale pri individualni presoji za ugotavljanje posebnih zaščitnih potreb žrtev in posebnih zaščitnih ukrepov, ki jih potrebujejo, bi morali pripraviti posebno usposabljanje o izvedbi takšne presoje. Države članice bi morale zagotoviti takšno usposabljanje policije in sodnega osebja. Prav tako bi bilo treba spodbujati usposabljanje odvetnikov, tožilcev in sodnikov ter javnih uslužbencev, ki zagotavljajo podporo žrtvam ali storitve poravnalne pravičnosti. Ta zahteva bi morala vključevati izobraževanje o posebnih službah za podporo, na katere bi bilo treba napotiti žrtve, ali specialistično usposabljanje, če je pri njihovem delu poudarek na žrtvah s posebnimi potrebami, in po potrebi posebno usposabljanje iz psihologije. Če je to ustrezno, bi bilo treba pri takšnem usposabljanju upoštevati vidik spola. Ukrepe držav članic na področju usposabljanja bi morale dopolnjevati smernice, priporočila in izmenjava najboljših praks v skladu s časovnim načrtom iz Budimpešte.
- (62) Države članice bi morale organizacije civilne družbe, vključno z prizanimi in dejavnimi nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z žrtvami kaznivega dejanja, spodbujati in z njimi tesno sodelovati, zlasti v okviru pobud za oblikovanje politik, kampanj za informiranje in ozaveščanje, raziskovalnih in izobraževalnih programov ter usposabljanj, pa tudi pri nadziranju in ocenjevanju učinka ukrepov za pomoč žrtvam in za zaščito žrtev kaznivega dejanja. Da bi bile žrtve kaznivih dejanj deležne ustrezne pomoči, podpore in zaščite, bi morale javne službe delovati usklajeno in biti prisotne na vseh upravnih ravneh – na ravni Unije ter na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Žrtvam bi bilo treba zagotoviti pomoč pri iskanju pristojnih organov in stikih z njimi, da bi se izognili večkratnim napotitvam. Države članice bi morale razmisliti o oblikovanju storitev na podlagi načela „dostopa na eni točki“ ali „vse na enem mestu“, s čimer bi se lahko obravnavale raznolike potrebe žrtev, ko te sodelujejo v kazenskem postopku, vključno s potrebo po prejemanju informacij, pomoči, podpore, zaščite in odškodnine.
- (63) Da bi se spodbudilo in olajšalo prijavljanje kaznivih dejanj ter da bi se žrtvam omogočilo, da prekinejo začaran krog ponavljajoče se viktimizacije, je bistveno, da so žrtvam na voljo zanesljive službe za nudenje podpore ter da so se pristojni organi pripravljeno odzvati na prijave žrtev na spoštljiv, uvideven, strokoven in nediskriminatoren način. To bi lahko povečalo zaupanje žrtev v sisteme kazenskega pravosodja držav članic in zmanjšalo število neprijavljenih kaznivih dejanj. Javni uslužbenci, ki bodo verjetno sprejemali prijave žrtev glede kaznivih dejanj, bi morali biti ustrezno usposobljeni za pomoč pri prijavi kaznivih dejanj, pri čemer je treba uvesti ukrepe, da bi omogočili prijavljanje s strani tretjih oseb, vključno z organizacijami civilne družbe. Dopustna bi morala biti uporaba komunikacijske tehnologije, kot so e-pošta, video posnetki ali spletni elektronski obrazci za vlaganje prijav.
- (64) Sistematično in ustrezno zbiranje statističnih podatkov je bistven element učinkovitega oblikovanja politik na področju pravic iz te direktive. Da bi bilo lažje oceniti izvajanje te direktive, bi morale države članice Komisiji sporočiti ustrezne statistične podatke o uporabi nacionalnih postopkov v zvezi z žrtvami kaznivih dejanj, ki vključujejo najmanj število in vrsto prijavljenih kaznivih dejanj ter, če so takšni podatki na voljo, število žrtev, njihovo starost in spol. Ustrezni statistični podatki lahko vključujejo podatke, ki so jih zabeležili pravosodni organi in organi kazenskega pregona, ter, kolikor je mogoče, administrativne podatke, zbrane v okviru zdravstvenih storitev, storitev socialnega varstva, javnih in nevladnih storitev za pomoč žrtvam ali storitev poravnalne pravičnosti in drugih organizacij, ki se ukvarjajo z žrtvami kaznivih dejanj. Pravosodni podatki lahko vključujejo podatke o prijavljenem kaznivem dejanju ter številu zadev, ki se preiskujejo, ter številu oseb, ki se kazensko preganjajo in je zanje že bila izrečena kazen. Administrativni podatki, pridobljeni v okviru storitev, lahko, kolikor je mogoče, vključujejo podatke o tem, kako žrtve uporabljajo storitve, ki jih zagotavljajo vladni organi ter javne in zasebne organizacije za pomoč, kot na primer število napotitev žrtev s strani policije, da uporabijo storitve za pomoč žrtvam, ter število žrtev, ki zaprosijo za podporo ali poravnalno pravičnost ter jo prejmejo ali pa ne.
- (65) Cilj te direktive je sprememba in razširitev določb Okvirnega sklepa 2001/220/PNZ. Ker gre za precejšnje število občutnih sprememb, bi bilo treba zavoljo jasnosti navedeni okvirni sklep nadomestiti v celoti za države članice, ki sodelujejo pri sprejemanju te direktive.

(66) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, priznana v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah. Zlasti si prizadeva za spodbujanje pravice do dostojanstva, življenja, fizične in duševne integritete, svobode in varnosti, spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, pravice do lastnine, načela nediskriminacije, načela enakosti med moškimi in ženskami, pravic otrok, starejših in invalidov ter pravice do poštenega sojenja.

(67) Ker cilja te direktive, tj. predvsem določitve minimalnih standardov o pravicah, podpora in zaščiti žrtev kaznivih dejanj, države članice ne morejo zadovoljivo doseči bodisi na nacionalni bodisi na regionalni ali lokalni ravni, in ker se ta cilj zaradi obsega in morebitnih učinkov lažje doseže na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji (PEU). V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenega cilja.

(68) Osebnih podatki, ki se obdelujejo pri izvajanju te direktive, bi morali biti varovani v skladu z Okvirnim sklepom Sveta 2008/977/PNZ z dne 27. novembra 2008 o varstvu osebnih podatkov, ki se obdelujejo v okviru policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah⁽¹⁾, ter v skladu z načeli iz Konvencije Sveta Evrope z dne 28. januarja 1981 o varstvu posameznikov pri avtomatski obdelavi osebnih podatkov, ki so jo ratificirale vse države članice.

(69) Ta direktiva ne vpliva na daljnosežnejše določbe drugih aktov Unije, ki bolj usmerjeno obravnavajo posebne potrebe posebnih kategorij žrtev, kot so žrtve trgovine z ljudmi, žrtve spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja, ki so otroci, ter žrtve otroške pornografije.

(70) V skladu s členom 3 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen PEU in PDEU, sta obe državi članici podali uradno obvestilo, da želita sodelovati pri sprejetju in uporabi te direktive.

(71) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen PEU in PDEU, Danska ne sodeluje pri sprejetju te direktive, ki zato zanjo ni zavezujoča in se v njej ne velja.

(72) Evropski nadzornik za varstvo podatkov je podal mnenje 17. oktobra 2011⁽²⁾ v skladu s členom 41(2) Uredbe (ES) št. 45/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne

18. decembra 2000 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah in organih Skupnosti in o prostem pretoku takih podatkov⁽³⁾ –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE 1

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Cilji

1. Namen te direktive je zagotoviti, da se žrtvam kaznivih dejanj zagotovijo ustrezne informacije, podpora in zaščita ter sodelovanje v kazenskem postopku.

Države članice zagotovijo, da se žrtve spoznajo za žrtve in se obravnavajo spoštljivo, uvidevno, po meri, strokovno in nediskriminatorno v vseh stikih v okviru storitev za pomoč žrtvam ali storitev poravnalne pravičnosti ali v stikih z vsemi pristojnimi organi, ki delujejo v okviru kazenskega postopka. Pravice, določene s to direktivo, se za žrtve uporabljajo nediskriminatorno, tudi kar zadeva njihov status bivanja.

2. Države članice zagotovijo, da se pri uporabi te direktive v primerih, ko je žrtev otrok, prednostno upošteva, kaj je najboljšje za otroke, kar pa se presodi za vsak primer posebej. Prevladati mora pristop, ki je prilagojen otrokom ter pri katerem se ustrezno upoštevajo starost in raven zrelosti otroka ter njegovi pogledi, potrebe in skrbi. Otroku in nosilec starševske odgovornosti ali drugi pravni zastopnik, če ga ima, sta obveščena o vseh ukrepih ali pravicah, ki so posebej usmerjene k otroku.

Člen 2

Opredelitve pojmov

1. Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) „žrtev“ pomeni:

(i) fizično osebo, ki je utrpela škodo, vključno s fizično, duševno ali čustveno škodo ali ekonomsko izgubo, ki jo je neposredno povzročilo kaznivo dejanje;

(ii) družinske člane osebe, katere smrt je bila neposredno povzročena s kaznivim dejanjem in ki so utrpeli škodo zaradi smrti te osebe;

⁽¹⁾ UL L 350, 30.12.2008, str. 60.

⁽²⁾ UL C 35, 9.2.2012, str. 10.

⁽³⁾ UL L 8, 12.1.2001, str. 1.

- (b) „družinski člani“ pomeni zakonca, osebo, ki z žrtvijo živi v stalnem intimnem razmerju v skupnem gospodinjstvu na trdni in trajni podlagi, sorodnike v ravni vrsti, sorojence ter osebe, ki jih žrtev vzdržuje, kot določa nacionalno pravo;
- (c) „otrok“ pomeni vsako osebo do 18 let starosti;
- (d) „poravnalna pravičnost“ pomeni vsak proces, v katerem je žrtvi in storilcu omogočeno, če v to prostovoljno privolita, da dejavno sodelujeta pri reševanju vprašanj, ki izhajajo iz kaznivega dejanja, s pomočjo nepristranske tretje strani.
2. Države članice lahko vzpostavijo postopke:
- (a) s katerimi omejijo število družinskih članov žrtve, ki imajo lahko koristi od pravic iz te direktive, ob upoštevanju individualnih okoliščin posameznega primera, ter
- (b) s katerimi v zvezi z odstavkom 1(a)(ii) določijo, kateri družinski člani imajo prednost pri uveljavljanju pravic iz te direktive.
- (a) o vrsti pomoči, ki jo lahko dobijo, in od koga, vključno, kadar je primerno, z osnovnimi informacijami o dostopu do zdravstvene pomoči, morebitne specialistične pomoči, vključno s psihološko pomočjo, in nadomestni namestitvi;
- (b) o postopkih glede prijave v zvezi s kaznivim dejanjem in njihovi vlogi v zvezi s temi postopki;
- (c) o tem, kako in pod kakšnimi pogoji lahko pridobijo zaščito, vključno z zaščitnimi ukrepi;
- (d) o tem, kako in pod kakšnimi pogoji imajo lahko dostop do pravnega svetovanja, pravne pomoči in katerih koli drugih nasvetov;
- (e) o tem, kako in pod kakšnimi pogoji lahko prejmejo odškodnino;
- (f) o tem, kako in pod kakšnimi pogoji so upravičene do tolmačenja in prevajanja;

POGLAVJE 2

ZAGOTAVLJANJE INFORMACIJ IN POMOČI

Člen 3

Pravica razumeti in biti razumljen

1. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za pomoč žrtvam, da razumejo in da se jih lahko razume od prvega stika dalje in med vsemi nadaljnjimi potrebnimi stiki, ki jih imajo s pristojnim organom v okviru kazenskega postopka, tudi kadar naveden organ zagotavlja informacije.
2. Države članice zagotovijo, da komunikacija z žrtvami poteka v enostavnem in dostopnem jeziku, in sicer ustno ali pisno. Pri takšni komunikaciji se upoštevajo osebne značilnosti žrtve, vključno z morebitno invalidnostjo, ki bi lahko vplivala na zmožnost razumeti ali biti razumljen.
3. Razen če bi bilo v nasprotju z interesi žrtve ali pa bi posegalo v potek postopka, države članice dovolijo žrtvam, da jih ob prvem stiku s pristojnim organom spremlja oseba, ki jo same izberejo, če žrtev zaradi učinka kaznivega dejanja potrebuje pomoč, da bi razumela ali da bi se jo razumelo.
- (g) če imajo prebivališče v državi članici, ki ni država članica, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje, o vseh posebnih ukrepih, postopkih ali ureditvah, ki so na voljo za zaščito njihovih interesov v državi članici, kjer pride do prvega stika s pristojnim organom;
- (h) o postopkih za vložitev pritožb, ki so na voljo, kadar pristojni organi ne spoštujejo njihovih pravic v okviru kazenskega postopka;
- (i) o kontaktnih podatkih osebe, s katero lahko komunicirajo o svoji zadevi;
- (j) o storitvah poravnalne pravičnosti, ki so na voljo;
- (k) o tem, kako in pod katerimi pogoji se jim lahko povrnejo stroški, ki so jih imeli zaradi sodelovanja v kazenskem postopku.

Člen 4

Pravica do informacij od prvega stika s pristojnim organom

1. Države članice zagotovijo, da se žrtvam brez nepotrebnega odlašanja od prvega stika s pristojnim organom z namenom dostopa do pravic, določenih v tej direktivi, zagotovijo naslednje informacije:
2. Kako obsežne ali podrobne so informacije iz odstavka 1, je odvisno od posebnih potreb in osebnih okoliščin žrtve ter vrste ali narave kaznivega dejanja. V poznejših fazah se lahko zagotovijo dodatne podrobnosti, odvisno od potreb žrtve in pomena takih podrobnosti v vsaki fazi postopka.

Člen 5

Pravice žrtev ob prijavi

1. Države članice zagotovijo, da žrtve prejmejo pisno potrdilo njihove uradne prijave, ki so jo vložile pri pristojnem organu države članice, v katerem so navedeni osnovni elementi v zvezi s kaznivim dejanjem, v primeru kakršne koli uradne prijave kaznivega dejanja.

2. Države članice zagotovijo, da se žrtvam, ki želijo prijaviti kaznivo dejanje in ne razumejo ali govorijo jezika pristojnega organa, omogoči prijava v jeziku, ki ga razumejo, ali pa se jim zagotovi potrebna jezikovna pomoč.

3. Države članice zagotovijo, da se žrtvam, ki ne razumejo ali govorijo jezika pristojnega organa, če za to zaprosijo, zagotovi brezplačen prevod pisnega potrdila o njihovi prijavi iz odstavka 1 v jezik, ki ga razumejo.

Člen 6

Pravica do prejema informacij o zadevi

1. Države članice zagotovijo, da so žrtve brez nepotrebnega odlašanja obveščene o pravici do prejema v nadaljevanju navedenih informacij o kazenskem postopku, uvedenem na podlagi prijave v zvezi s kaznivim dejanjem, storjenim zoper žrtev, ter da žrtve te informacije, če zanje zaprosijo, tudi dobijo:

(a) o morebitni odločitvi, da se preiskava ali ne nadaljuje oziroma se konča ali da kazenski postopek proti storilcu ne bo uveden;

(b) o času in kraju sojenja ter podrobnostih o stroških zoper storilca.

2. Države članice zagotovijo, da so žrtve v skladu z njihovo vlogo v njihovem sistemu kazenskega pravosodja brez nepotrebnega odlašanja obveščene o pravici do prejema v nadaljevanju navedenih informacij o kazenskem postopku, začetem na podlagi prijave kaznivega dejanja zoper njih, ter da žrtve te informacije, če zanje zaprosijo, tudi dobijo:

(a) o vsaki pravomočni sodbi v postopku;

(b) informacij, ki žrtvi omogočajo, da se seznanijo s stanjem kazenskega postopka, razen če v izjemnih primerih tako obvestilo lahko negativno vpliva na ustrezno obravnavanje zadeve.

3. Informacije, zagotovljene na podlagi odstavka 1(a) in odstavka 2(a), vključujejo obrazložitev ali kratek povzetek razlogov za zadevno odločbo, razen v primeru odločitve porote ali odločitve, katere razlogi so tajni, zaradi česar obrazložitev po nacionalnem pravu ni predvidena.

4. Odločitev žrtev o tem, ali želijo prejeti informacije ali ne, je za pristojne organe zavezujoča, razen če je te informacije treba zagotoviti zaradi upravičenosti žrtve do dejavnega sodelovanja v kazenskem postopku. Države članice žrtvam omogočijo, da svojo odločitev o tem kadar koli spremenijo, nato pa takšno spremembo tudi upoštevajo.

5. Države članice zagotovijo, da se žrtvam ponudi možnost uradne obvestitve brez nepotrebnega odlašanja, kadar je oseba, ki je priprta, se kazensko preganja ali je obsojena za kaznivo dejanje, ki te žrtve zadeva, izpuščena iz pripora ali je iz pripora pobegnila. Poleg tega države članice zagotovijo, da so žrtve obveščene o vseh ustreznih ukrepih, sprejetih za njihovo zaščito v primeru izpustitve ali pobega storilca.

6. Žrtve prejmejo informacije iz odstavka 5, če zanje zaprosijo, vsaj v primerih, kadar zanje obstaja nevarnost ali je ugotovljeno tveganje, da bi žrtvi lahko bila povzročena škoda, razen če je ugotovljeno tveganje, da bi bila zaradi uradne obvestitve lahko povzročena škoda storilcu.

Člen 7

Pravica do tolmačenja in prevajanja

1. Države članice zagotovijo, da se žrtvam, ki ne razumejo ali ne govorijo jezika zadevnega kazenskega postopka, na njihovo zahtevo v skladu z njihovo vlogo v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja v kazenskem postopku priskrbi brezplačno tolmačenje, vsaj med kakršnim koli zaslišanjem ali izpraševanjem žrtve v kazenskem postopku pred preiskovalnimi in pravosodnimi organi, vključno s policijskim zaslišanjem, ter tolmačenje za njihovo dejavno sodelovanje na sodnih obravnavah in na vseh potrebnih vmesnih zaslišanjih.

2. Brez poseganja v pravice do obrambe in v skladu s pravili sodne diskrecije se lahko uporabi komunikacijske tehnologije, kot so videokonference, telefon ali internet, razen če ni potrebna osebna navzočnost tolmača, da žrtve ustrezno uveljavljajo svoje pravice ali razumejo postopek.

3. Države članice zagotovijo, da se žrtvam, ki ne razumejo ali ne govorijo jezika zadevnega kazenskega postopka, na njihovo zahtevo in v skladu z njihovo vlogo v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja v kazenskem postopku priskrbi brezplačno prevajanje informacij, ki so bistvene za uveljavljanje njihovih pravic v kazenskem postopku, če so te informacije na voljo žrtvam, in sicer v jezik, ki ga žrtve razumejo. Prevajanje takšnih informacij vključuje vsaj informacije o kakršni koli odločitvi o prenehanju kazenskega postopka v zvezi s kaznivim dejanjem zoper žrtev, na zahtevo žrtve pa tudi o obrazložitvi ali kratkem povzetku obrazložitve takšne odločitve, razen v primeru odločitve porote ali odločitve, katere razlogi so tajni, zaradi česar obrazložitev po nacionalnem pravu ni predvidena.

4. Države članice zagotovijo, da se žrtvam, ki imajo v skladu s členom 6(1)(b) pravico do informacij o času in kraju sojenja ter ki ne razumejo jezika pristojnega organa, na njihovo zahtevo zagotovi prevod informacij, do katerih imajo pravico.

5. Žrtve lahko predložijo utemeljeno zahtevo, naj se posamezen dokument obravnava kot bistven. Odlomkov bistvenih dokumentov, ki za dejavno sodelovanje žrtev v kazenskem postopku niso pomembni, ni treba prevesti.

6. Ne glede na odstavka 1 in 3 se lahko namesto pisnega prevoda zagotovi ustni prevod ali ustni povzetek bistvenih dokumentov, pod pogojem, da takšen ustni prevod ali ustni povzetek ne posega v pravičnost postopka.

7. Države članice zagotovijo, da pristojni organ oceni, ali žrtve potrebujejo tolmačenje ali prevajanje, kot je določeno v odstavkih 1 in 3. Žrtve lahko izpodbijajo odločitev, da se ne priskrbi tolmačenje ali prevajanje. Postopkovna pravila za tako izpodbijanje se določijo z nacionalnim pravom.

8. Tolmačenje in prevajanje ter vsakršno odločanje o izpodbijanju odločitve, da se ne priskrbi tolmačenje ali prevajanje v skladu s tem členom, ne sme nerazumno podaljšati kazenskega postopka.

Člen 8

Pravica dostopa do storitev za pomoč žrtvam

1. Države članice zagotovijo, da imajo žrtve v skladu s svojimi potrebami dostop do zaupnih storitev za podporo žrtvam, ki so brezplačne in ki delujejo v korist žrtev, in sicer pred postopkom, med njim in ustrezno obdobje po njem. Družinski člani imajo dostop do storitev za podporo žrtvam v skladu s svojimi potrebami in obsegom škode, povzročene žrtvi s kaznivim dejanjem.

2. Države članice spodbujajo pristojne organe, ki so prejeli prijavo kaznivega dejanja, ali drugega zadevnega subjekta k naporitvi žrtev k storitvam za podporo žrtvam.

3. Države članice sprejmejo ukrepe za vzpostavitev brezplačnih in zaupnih specialističnih storitev za podporo poleg splošnih storitev za podporo žrtvam ali kot sestavni del slednjih, ali da omogočijo organizacijam za podporo žrtvam, da se

obrnejo na obstoječe specializirane subjekte, ki nudijo tovrstno specialistično podporo. Žrtve imajo v skladu s svojimi posebnimi potrebami dostop do takšnih storitev, njihovi družinski člani pa imajo dostop v skladu z njihovimi posebnimi potrebami in obsegom škode, povzročene žrtvi s kaznivim dejanjem.

4. Službe za podporo žrtvam in morebitne specialistične službe za podporo se lahko vzpostavijo v obliki javnih ali nevladnih organizacij in se lahko organizirajo poklicno ali prostovoljno.

5. Države članice zagotovijo, da dostop do storitev za podporo žrtvam ni odvisen od tega, ali je žrtev uradno prijavila kaznivo dejanje pristojnemu organu.

Člen 9

Podpora v okviru storitev za podporo žrtvam

1. V okviru storitev za podporo žrtvam iz člena 8(1) se zagotavljajo vsaj:

(a) informacije, nasveti in podpora, ki so relevantni za pravice žrtev, vključno z načini dostopa do nacionalnih shem odškodnin za poškodbe zaradi kaznivih dejanj, ter njihovo vlogo v kazenskem postopku, vključno s pripravo na udeležbo na sojenju;

(b) informacije o kakršnih koli zadevnih delujočih specialističnih storitvah za podporo ali neposredna naporitve nanje;

(c) čustvena in psihološka, če je slednja na voljo, podpora;

(d) nasveti o finančnih in praktičnih vprašanjih, ki izvirajo iz kaznivega dejanja;

(e) nasveti o grožnji sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja ter o tem, kako ta dejanja preprečiti, razen če se ti nasveti drugače zagotavljajo v okviru drugih javnih ali zasebnih storitev.

2. Države članice spodbujajo, naj se v okviru storitev za podporo žrtvam posebna pozornost nameni posebnim potrebam žrtev, ki so utrpeli znatno škodo zaradi resnosti kaznivega dejanja.

3. V okviru specialističnih storitev za podporo iz člena 8(3) se vzpostavljajo in zagotavljajo – razen če je drugače zagotovljeno z drugimi javnimi ali zasebnimi storitvami – vsaj:

- (a) zatočišča ali druga ustrezna začasna nastanitve za žrtve, ki potrebujejo varno zavetje zaradi neposredne grožnje sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja;
- (b) usmerjena in celovita podpora žrtvam s posebnimi potrebami, kot so žrtve spolnega nasilja, žrtve nasilja na podlagi spola in žrtve nasilja v odnosih z bližnjimi, vključno s pomočjo po travmatični izkušnji in svetovanjem.

POGLAVJE 3

SODELOVANJE V KAZENSKEM POSTOPKU

Člen 10

Pravica do zaslišanja

1. Države članice zagotovijo, da so žrtve med kazenskim postopkom lahko zaslišane in da lahko predložijo dokaze. Če je zaslišan otrok žrtev, je treba upoštevati starost in zrelost otroka.

2. Postopkovna pravila, pod katerimi so žrtve med kazenskim postopkom lahko zaslišane in pod katerimi lahko predložijo dokaze, se določijo z nacionalnim pravom.

Člen 11

Pravice v primeru odločitve, da se pregon ne izvede

1. Države članice zagotovijo, da imajo žrtve v skladu z njihovo vlogo v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja pravico zahtevati presojo odločitve, da se ne izvede pregon. Postopkovna pravila za tako presojo se določijo z nacionalnim pravom.

2. Če se v skladu z nacionalnim pravom vloga žrtve v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja določi šele po sprejetju odločitve o pregonu storilca, države članice zagotovijo, da imajo vsaj žrtve hudih kaznivih dejanj pravico zahtevati presojo odločitve, da se ne izvede pregon. Postopkovna pravila za tako presojo se določijo z nacionalnim pravom.

3. Države članice zagotovijo, da se žrtve brez nepotrebnega odlašanja uradno obvestijo o pravici, da prejmejo zadostne informacije, da bi se lahko odločile, ali naj zahtevajo presojo posamezne odločitve, da se pregon ne izvede, in da te informacije, če zanje zaprosijo, tudi prejmejo.

4. Kadar odločitev, da se pregon ne izvede, sprejme najvišji organ, pristojen za pregon, za čigar odločitev v skladu z nacionalnim pravom ni mogoče zahtevati presoje, lahko pravico do presoje izvrši isti organ.

5. Odstavki 1, 3 in 4 se ne uporabljajo za odločitev tožilca, da se pregon ne izvede, če ima takšna odločitev za posledico zunajodno poravnavo, v kolikor nacionalno pravo določa to možnost.

Člen 12

Pravica do zaščitnih ukrepov v okviru storitev poravnalne pravičnosti

1. Države članice sprejmejo ukrepe za zaščito žrtve pred sekundarno in ponovno viktimizacijo, pred ustrahovanjem in pred maščevanjem, ki se uporabljajo pri zagotavljanju katerih koli storitev poravnalne pravičnosti. S takšnimi ukrepi se zagotovi, da imajo žrtve, ki se odločijo za sodelovanje v postopkih poravnalne pravičnosti, dostop do varnih in pristojnih storitev poravnalne pravičnosti, pod vsaj naslednjimi pogoji:

(a) storitve poravnalne pravičnosti se uporabljajo samo, če so v interesu žrtve in ustrezne z vidika varnosti ter temeljijo na prostovoljnem in premišljenem soglasju žrtve, ki ga lahko kadar koli prekliče;

(b) žrtvi se pred podajo soglasja o sodelovanju v postopku poravnalne pravičnosti zagotovijo celovite in nepristranske informacije glede tega postopka in morebitnih rezultatov ter informacije glede postopkov nadziranja izvajanja kakršnega koli dogovora;

(c) storilec je priznal osnovna dejstva v zadevi;

(d) kakršen koli dogovor je treba doseči prostovoljno in se ga lahko upošteva v vsakem nadaljnjem kazenskem postopku;

(e) razprave v postopkih poravnalne pravičnosti, ki niso javne, so zaupne in se jih naknadno ne razkriva, razen s soglasjem strank oziroma kot zahteva nacionalno pravo zaradi prevladujočega javnega interesa.

2. Če je primerno, države članice spodbujajo napotitev zadev na reševanje z uporabo storitev poravnalne pravičnosti, vključno z določitvijo postopkov ali smernic glede pogojev za tako napotitev.

Člen 13

Pravica do pravne pomoči

Države članice zagotovijo, da imajo žrtve dostop do pravne pomoči, kadar imajo status stranke v kazenskem postopku. Pogoji ali postopkovna pravila za dostop žrtev do pravne pomoči se določijo z nacionalnim pravom.

Člen 14

Pravica do povračila stroškov

Države članice žrtvam, ki so udeležene v kazenskem postopku, nudijo možnost povračila stroškov, ki so nastali zaradi njihove dejavne udeležbe v kazenskem postopku, v skladu z njihovo vlogo v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja. Pogoji ali postopkovna pravila, v skladu s katerimi se izvedejo povračila žrtvam, se določijo z nacionalnim pravom.

Člen 15

Pravica do vračila premoženja

Države članice zagotovijo, da se vračljivo premoženje, zaseženo v kazenskem postopku, na podlagi odločitve pristojnega organa žrtvam nemudoma vrne, razen če je potrebno za namene kazenskega postopka. Pogoji ali postopkovna pravila za vračilo zadevnega premoženja žrtvam se določijo z nacionalnim pravom.

Člen 16

Pravica do odločitve o plačilu odškodnine, naloženem storilcu, v okviru kazenskega postopka

1. Države članice zagotovijo, da so žrtve med kazenskim postopkom upravičene v razumnem roku pridobiti odločitev o odškodnini, katere plačilo se naloži storilcu, razen če nacionalno pravo določa, da se takšna odločitev sprejme v drugem pravnem postopku.

2. Države članice spodbujajo ukrepe, da storilce spodbudijo k zagotovitvi ustrezne odškodnine žrtvam.

Člen 17

Pravice žrtev s prebivališčem v drugi državi članici

1. Države članice zagotovijo, da lahko njihovi pristojni organi sprejmejo ustrezne ukrepe za kar največje zmanjšanje težav, ki nastanejo, če žrtev biva v državi članici, ki ni država članica, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje, predvsem v zvezi z organizacijo postopka. V ta namen smejo organi države članice, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje, zlasti:

- (a) dobiti izjavo od žrtve takoj po prijavi kaznivega dejanja pri pristojnem organu;
- (b) za zaslišanje žrtev, ki prebivajo v tujini, kolikor je to mogoče, uporabiti določbe o videokonferencah in telefonskih konferenčnih klicih Konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije z dne 29. maja 2000 ⁽¹⁾.

2. Države članice zagotovijo, da žrtve kaznivega dejanja, storjenega v državi članici, v kateri nimajo prebivališča, vložijo prijavo kaznivega dejanja pri pristojnih organih države članice prebivališča, če tega ne morejo storiti v državi članici, v kateri je bilo kaznivo dejanje storjeno, ali če tega ne želijo storiti v primeru hudega kaznivega dejanja, opredeljenega v skladu z nacionalnim pravom te države članice.

3. Države članice zagotovijo, da pristojni organ, pri katerem je žrtev vložila prijavo, to nemudoma posreduje pristojnemu organu države članice, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje, če pristojnost za začetek postopka še ni bila izvršena s strani države članice, v kateri je bila prijava vložena.

POGLAVJE 4

ZAŠČITA ŽRTEV IN PRIZNAVANJE ŽRTEV S POSEBNIMI POTREBAMI PO ZAŠČITI

Člen 18

Pravica do zaščite

Države članice brez poseganja v pravice do obrambe zagotovijo, da so na voljo ukrepi za zaščito žrtev in njihovih družinskih članov pred sekundarno in ponovno viktimizacijo, pred ustraševanjem in pred maščevanjem, vključno pred tveganjem povzročitve čustvene ali psihološke škode, ter za varovanje dostojanstva žrtev med zasliševanjem in pričanjem. Po potrebi tak ukrep vključuje tudi postopke, vzpostavljene z nacionalnim pravom, za fizično zaščito žrtev in njihovih družinskih članov.

Člen 19

Pravica do izogibanja stiku med žrtvijo in storilcem

1. Države članice vzpostavijo potrebne pogoje, da se omogoči izogibanje stiku med žrtvami in po potrebi njihovimi družinskimi člani ter storilcem v prostorih, kjer poteka kazenski postopek, razen če je tak stik potreben zaradi kazenskega postopka samega.

2. Države članice zagotovijo, da imajo novi prostori sodišč ločene čakalnice za žrtve.

Člen 20

Pravica do zaščite žrtev med kazenskimi preiskavami

Države članice brez poseganja v pravice do obrambe in v skladu s pravili sodne diskrecije med kazenskimi preiskavami zagotovijo, da:

- (a) se zaslišanja žrtve opravijo brez neutemeljenih zamud po vložitvi prijave kaznivega dejanja pri pristojnem organu;
- (b) je število zaslišanj žrtev čim manjše in da se opravijo le, če so nujno potrebna za namene kazenske preiskave;

⁽¹⁾ UL C 197, 12.7.2000, str. 3.

- (c) žrtve lahko spremljata njihov pravni zastopnik in oseba po njihovi izbiri, razen če je bila sprejeta utemeljena odločitev, ki temu nasprotuje;
- (d) zdravstveni pregledi so čim manjši in se izvedejo le, če so nujno potrebni za namene kazenskega postopka.

Člen 21

Pravica do varstva zasebnosti

1. Države članice zagotovijo, da lahko pristojni organi med kazenskim postopkom sprejmejo ustrezne ukrepe za varstvo zasebnosti, vključno z osebnimi značilnostmi žrtve, ki se upoštevajo v individualni oceni iz člena 22, ter slikovnim materialom žrtev in njihovih družinskih članov. Države članice poleg tega zagotovijo, da lahko pristojni organi sprejmejo vse zakonske ukrepe, da bi preprečili javno razširjanje kakršnih koli podatkov, ki bi lahko privedli do identifikacije otroka žrtve.

2. Države članice ob spoštovanju svobode izražanja in obveščanja ter spoštovanja svobode in pluralnosti medijev za varovanje zasebnosti žrtev, njihove osebne integritete in osebnih podatkov spodbujajo medije, da sprejmejo samoregulatorne ukrepe.

Člen 22

Individualna ocena žrtev, da bi ugotovili posebne potrebe po zaščiti

1. Države članice zagotovijo, da se žrtve v skladu z nacionalnimi postopki pravočasno in individualno ocenijo, da bi ugotovili posebne potrebe po zaščiti in določili, ali in v kolikšni meri bi žrtve zaradi njihove velike izpostavljenosti sekundarni in ponovni viktimizaciji, ustrahovanju in maščevanju v okviru kazenskega postopka lahko uveljavljale posebne ukrepe iz členov 23 in 24.

2. Pri individualni oceni se upoštevajo zlasti:

(a) osebne značilnosti žrtve;

(b) vrsta ali narava kaznivega dejanja ter

(c) okoliščine kaznivega dejanja.

3. V okviru individualne ocene se posebna pozornost nameni žrtvam, ki so utrpeli znatno škodo zaradi resnosti kaznivega dejanja; žrtvam kaznivega dejanja, zagrešenega zaradi predsodkov ali diskriminacije, ki se lahko zlasti nanaša na osebne značilnosti žrtve; žrtvam, ki so zaradi odnosa s storilcem in

odvisnosti od njega posebej ranljive. V zvezi s tem se ustrezno upoštevajo žrtve terorizma, organiziranega kriminala, trgovine z ljudmi, nasilja na podlagi spola, nasilja v odnosu z bližnjimi, spolnega nasilja, izkoriščanja ali zločinov iz sovraštva ter žrtve, ki so invalidi.

4. Za namene te direktive se šteje, da imajo otroci žrtve posebne potrebe po zaščiti, ker so izpostavljeni sekundarni in ponovni viktimizaciji, ustrahovanju in maščevanju. Da bi določili, ali in v kolikšni meri bi lahko uveljavljali posebne ukrepe iz členov 23 in 24, se otroke žrtve individualno oceni, kot je določeno v odstavku 1 tega člena.

5. Obseg individualne ocene se lahko prilagodi glede na resnost kaznivega dejanja ter stopnjo očitne škode, ki jo je utrpela žrtev.

6. Individualne ocene se izvede v tesnem sodelovanju z žrtvami in upošteva njihove želje, vključno s tem, če ne želijo uveljavljati posebnih ukrepov iz členov 23 in 24.

7. Če se elementi, ki so podlaga za individualno oceno, bistveno spremenijo, države članice zagotovijo, da se jo med potekom kazenskega postopka posodablja.

Člen 23

Pravica do zaščite žrtev s posebnimi potrebami po zaščiti v kazenskem postopku

1. Države članice brez poseganja v pravice do obrambe in v skladu s pravili sodne diskrecije zagotovijo, da žrtve s posebnimi potrebami po zaščiti, ki imajo koristi od posebnih ukrepov, določenih na podlagi individualne ocene iz člena 22(1), uveljavljajo ukrepe iz odstavkov 2 in 3 tega člena. Poseben ukrep, ki se predvidi na podlagi individualne ocene, se ne omogoči, če to onemogočajo operative ali praktične omejitve ali če obstaja nujna potreba po zaslišanju žrtve, pri čemer bi opustitev slednjega lahko škodila žrtvi ali drugi osebi ali bi lahko vplivala na potek postopka.

2. Med kazenskimi preiskavami so žrtvam s posebnimi potrebami po zaščiti, opredeljenim v skladu s členom 22(1), na voljo naslednji ukrepi:

(a) zaslišanja žrtev se izvajajo v prostorih, ki so zasnovani za ta namen ali prilagojeni temu namenu;

(b) zaslišanja žrtev opravijo strokovnjaki, usposobljeni v ta namen, ali pa se ta zaslišanja izvedejo z njihovo pomočjo;

- (c) vsa zaslišanja žrtev opravijo iste osebe, razen če je to v nasprotju z dobrim delovanjem pravosodnega sistema;
- (d) vsa zaslišanja žrtev spolnega nasilja, nasilja na podlagi spola ali nasilja v odnosih z bližnjimi opravi oseba istega spola kot žrtev, razen če jih opravi tožilec ali sodnik, pod pogojem, da žrtev to želi in če to ne posega v potek kazenskega postopka.

3. Med sodnimi postopki so žrtvam s posebnimi potrebami po zaščiti, opredeljenim v skladu s členom 22(1), na voljo naslednji ukrepi:

- (a) ukrepi za izogibanje vidnemu stiku med žrtvami in storilci, tudi med pričanjem, z ustreznimi sredstvi, vključno z uporabo komunikacijske tehnologije;
- (b) ukrepi za zagotovitev, da je lahko žrtev zaslišana, ne da bi bila prisotna na sodišču, zlasti z uporabo ustrezne komunikacijske tehnologije;
- (c) ukrepi za izogibanje nepotrebnemu zasliševanju v zvezi z zasebnim življenjem žrtve, ki ni povezano s kaznivim dejanjem, ter
- (d) ukrepi, ki omogočajo, da obravnava poteka brez prisotnosti javnosti.

Člen 24

Pravica do zaščite otrok žrtev v kazenskem postopku

1. Če je žrtev otrok, države članice poleg ukrepov iz člena 23 zagotovijo, da:
- (a) se lahko v kazenskih preiskavah vsa zaslišanja otroka žrtve, avdiovizualno snemajo, taki posnetki zaslišanj pa se lahko uporabijo kot dokaz v kazenskih postopkih;
- (b) pristojni organi v kazenskih preiskavah in postopkih v skladu z vlogo žrtev v ustreznem sistemu kazenskega pravosodja otrokom žrtvam dodelijo zastopnika, če je po nacionalnemu pravu nosilec starševske odgovornosti onemogočeno zastopanje otroka žrtve, zaradi navzkrižja interesov med njimi in otrokom žrtvijo, ali če otrok žrtev nima spremstva ali je ločen od svoje družine;
- (c) kadar ima otrok žrtev pravico do pravnega zastopnika, ima pravico do pravnega svetovanja in zastopanja v lastnem imenu v postopkih, kjer obstaja ali bi lahko obstajalo navzkrižje interesov med otrokom žrtvijo in nosilci starševske odgovornosti.

Postopkovna pravila za avdiovizualno snemanje iz točke (a) prvega pododstavka in uporabo posnetkov se določijo z nacionalnim pravom.

2. Če starost žrtve ni jasna in obstajajo razlogi za domnevo, da je žrtev otrok, se za namene te direktive šteje, da je žrtev otrok.

POGLAVJE 5

DRUGE DOLOČBE

Člen 25

Usposabljanje javnih uslužbencev

1. Države članice zagotovijo, da se uradniki, za katere je verjetno, da bodo imeli stike z žrtvami, kot so policisti in sodni uslužbenci, udeležijo tako splošnega kot specialističnega usposabljanja do ravni, ki ustreza njihovem stiku z žrtvami, da se poveča njihova ozaveščenost o potrebah žrtev ter se jim omogoči, da žrtve obravnavajo na nepristranski, spoštljiv in strokoven način.

2. Države članice brez poseganja v neodvisnost sodstva in različne oblike organizacije pravosodja v Uniji od odgovornih za usposabljanje sodnikov in tožilcev, ki sodelujejo v kazenskih postopkih, zahtevajo, naj zagotovijo dostop tako do splošnega kot do specialističnega usposabljanja, da bi povečali ozaveščenost sodnikov in tožilcev o potrebah žrtev.

3. Države članice ob ustreznem spoštovanju neodvisnosti pravniškega poklica priporočajo, da osebe, odgovorne za usposabljanje odvetnikov, omogočijo tako splošno kot specialistično usposabljanje za povečanje ozaveščenosti odvetnikov o potrebah žrtev.

4. Države članice prek svojih javnih služb ali s financiranjem organizacij za pomoč žrtvam spodbujajo pobude, ki omogočajo, da se osebe, ki nudijo storitve za pomoč žrtvam ali storitve poravnalne pravičnosti, primerno usposobijo do ravni, ki ustreza njihovem stiku z žrtvami, ter da spoštujejo strokovne standarde za zagotavljanje nepristranskega, spoštljivega in strokovnega nujenja takšnih storitev.

5. V skladu z zadevnimi nalogami ter naravo in ravno stika, ki ga ima javni uslužbenec z žrtvijo, je namen usposabljanja javnemu uslužbencu omogočiti, da žrtve prepozna in jih obravnava na spoštljiv, strokoven in nediskriminatoren način.

Člen 26

Sodelovanje in usklajevanje storitev

1. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za lažje sodelovanje med državami članicami, da bi se izboljšal dostop žrtev do pravic, določenih v tej direktivi in nacionalnem pravu. Namen tovrstnega sodelovanja je vsaj:

- (a) izmenjava dobrih praks;
- (b) posvetovanje v posameznih primerih ter
- (c) pomoč evropskim mrežam, ki so dejavne na področju vprašanj, neposredno povezanih s pravicami žrtev.

2. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, tudi prek spleta, namenjene ozaveščanju o pravicah iz te direktive, zmanjšanju tveganja viktimizacije in kar največjemu zmanjšanju negativnih posledic kaznivega dejanja ter tveganja sekundarne in ponovne viktimizacije, ustrahovanja in maščevanja, ki so usmerjeni zlasti v ogrožene skupine, kot so otroci ter žrtve nasilja na podlagi spola in nasilja v odnosih z bližnjimi. Takšni ukrepi lahko vključujejo informacijske kampanje in kampanje za večjo ozaveščenost ter raziskovalne in izobraževalne programe, po potrebi v sodelovanju z ustreznimi organizacijami civilne družbe in drugimi zainteresiranimi stranmi.

POGLAVJE 6

KONČNE DOLOČBE

Člen 27

Prenos

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 16. novembra 2015.

2. Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

Člen 28

Pošiljanje podatkov in statistik

Države članice do 16. novembra 2017 in nato vsaka tri leta Komisiji sporočijo razpoložljive podatke o tem, kako so žrtve dostopale do pravic, določenih v tej direktivi.

Člen 29

Poročanje

Komisija do 16. novembra 2017 Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo, v katerem oceni, v kolikšni meri so države članice sprejele potrebne ukrepe za izpolnitev določb te direktive, vključno z opisom ukrepov, sprejetih v skladu s členi 8, 9 in 23, po potrebi skupaj z zakonodajnimi predlogi.

Člen 30

Nadomestitev Okvirnega sklepa 2001/220/PNZ

Ta direktiva za države članice, ki sodelujejo pri njenem sprejetju, nadomesti Okvirni sklep 2001/220/PNZ brez vplivanja na obveznosti držav članic v zvezi z roki za prenos v nacionalno zakonodajo.

Za države članice, ki sodelujejo pri sprejetju te direktive, se sklicevanja na navedeni Okvirni sklep štejejo za sklicevanja na to direktivo.

Člen 31

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 32

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice v skladu s Pogodbama.

V Strasbourgu, 25. oktobra 2012

Za Evropski parlament

Predsednik

M. SCHULZ

Za Svet

Predsednik

A. D. MAVROYIANNIS